

LEERPLAN DIERENZORG

Onderwijsvorm:	BSO
Graad:	3de graad
Jaar:	1ste en 2de leerjaar SPECIFIEK GEDEELTE
Optie:	Dierenzorg
Vakken:	<ul style="list-style-type: none"> - TV /Landbouw /Tuinbouw / - PV /Praktijk landbouw /Praktijk tuinbouw / - PV/TV Stage /Landbouw /Tuinbouw /
Nummer inspectie:	2011/432/6//D

Woord vooraf

Naar aanleiding van de screening van het studiegebied land- en tuinbouw in het schooljaar 2007-2008 besliste de overheid dit studiegebied te hervormen en hertekende zij het aanbod voor de 2de graad van het technisch en beroepssecundair onderwijs. Dit resulteerde in de organisatie van een brede 2de graad met nog slechts één studierichting in BSO, namelijk 'Plant, dier en milieu' en één studierichting in TSO, namelijk 'Plant-, dier- en milieutechnieken' (dit naast de bestaande studierichting 'Biotechnische wetenschappen').

Nadien heeft de overheid beslist om voortbouwend op deze brede 2de graad het aanbod van de 3de graad van het technisch en beroepssecundair te herformuleren.

Analoog met de aanpak voor de invoering van de brede 2de graad in het studiegebied land- en tuinbouw hebben GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en Provinciaal Onderwijs Vlaanderen ervoor geopteerd om netoverschrijdend een set kerncompetenties vast te leggen voor de verschillende studierichtingen van de 3de graad van het technisch en beroepssecundair onderwijs.

De omzetting van deze kerncompetenties naar leerplandoelstellingen werd ontwikkeld door een netoverschrijdende leerplancommissie bestaande uit technisch adviseurs en leerkrachten van de betrokken land- en tuinbouwscholen en pedagogische begeleiders van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen.

De leerplancommissie bood een uitgelezen kans om de expertise van de verschillende scholen en begeleidingsdiensten samen te brengen. Op die manier bevat dit leerplan de neerslag van een jarenlange onderwijservaring. Het is in eerste instantie bedoeld voor alle leerkrachten TV en PV die een opdracht hebben in de 3de graad van het studiegebied land- en tuinbouw. Onderwijskwaliteit verhoogt door te werken aan de integratie van TV en PV en door het omzetten van de schooleigen visie op deze studierichting in concrete leeractiviteiten.

Dit leerplan wordt ingevoerd bij de start van het schooljaar 2011-2012.

GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
Emile Jacqmainlaan 20
1000 Brussel
www.g-o.be

Provinciaal Onderwijs Vlaanderen
Boudewijnlaan 20/21
1000 Brussel
www.pov.be

Inhoudsopgave

1	Situering van het leerplan	4
1.1	Visie op de studierichting Dierenzorg 3 ^{de} graad BSO	4
1.2	Gebruiksaanwijzing	4
2	Lessentabel	6
3	Kerncompetenties	7
4	Leerplandoelstellingen	8
4.1	Veilig, hygiënisch en milieubewust werken conform de nota welzijn op het werk.....	8
4.2	Markteconomisch en ethisch denken en handelen rekening houdend met de vigerende regelgeving	10
4.3	Voeling hebben met de diervverzorgende en aanverwante sectoren.....	11
4.4	Verantwoordelijk handelen binnen een professionele omgeving	12
4.5	Respectvol omgaan met plant, dier en milieu	13
4.6	Dieren herkennen en benoemen	14
4.7	Dieren vermeerderen.....	15
4.8	Bepalen, toedienen en bewaren van diervoeding.....	17
4.9	Verzorgen en huisvesten van dieren in functie van diergezondheid en – welzijn	18
4.10	Dieren en/of hun producten vermarkten	20
4.11	gebruiken en onderhouden van materialen, machines en infrastructuur.....	21
5	Minimale materiële vereisten	22

---

1 SITUERING VAN HET LEERPLAN

1.1 VISIE OP DE STUDIERICHTING DIERENZORG 3DE GRAAD BSO

In deze studierichting ontwikkelen de leerlingen competenties om als beginnend dierenverzorger aan de slag te gaan. Dit betekent dat ze praktische vaardigheden en attitudes verwerven om als bekwame vakmensen opdrachten zelfstandig uit te voeren. De leerlingen zijn taakgericht en onmiddellijk inzetbaar op de arbeidsmarkt.

Leerlingen kunnen de verworven competenties transfereren en uitbreiden naar noodwendigheid. Bij het werken in o.a. een asiel, landbouwbedrijf (bedrijfshulp), dierenpension, kennel, dierenspeciaalzaak of op een kinderboerderij ligt het accent op de verzorging van dieren. Hierbij staat het begrip dierenwelzijn en duurzaamheid centraal in de opleiding.

In de opleiding wordt ook aandacht besteed aan communicatieve vaardigheden, kwaliteitsbewustzijn, en, zelfstandigheid, verantwoordelijkheidszin en zin voor initiatief. Deze sleutelvaardigheden kan men zien als elementaire ondernemingszin die elke werknemer nodig heeft in de uitoefening van zijn job.

Tijdens praktijkoefeningen, projectwerk, werkplekleren en stages doen leerlingen ervaring op met hun toekomstige werkomgeving. Vooral tijdens de stage kunnen leerlingen hun vaardigheden en attitudes toetsen aan reële omstandigheden en de arbeidsmarkt leren kennen.

1.2 GEBRUIKSAANWIJZING

Statuut

Een school wordt door de overheid gefinancierd of gesubsidieerd. In ruil daarvoor bewijst ze dat een behoorlijk studiepeil wordt nagestreefd en bereikt wordt bij de leerlingen. Het leerplan is een middel voor de overheid om na te gaan of de school aan deze kwaliteitseisen voldoet. Daarom dient de school goedgekeurde leerplannen te gebruiken.

Het leerplan fungeert m.a.w. als een juridisch-inhoudelijk contract tussen de overheid en de school of de inrichtende macht. Het is het officiële en bindende basisdocument waarvan de leraar uitgaat bij het vormgeven van zijn onderwijspraktijk.

Globaal concept van het leerplan

Dit leerplan is uitgewerkt voor de 3de graad BSO van de studierichting Dierenzorg. Het leerplan is zeer open uitgewerkt zodat de leerkracht de evoluties in de betrokken sectoren op de voet kan blijven volgen. Hiertoe werden de kerncompetenties vertaald in operationele leerplandoelstellingen. Aan de hand van deze doelstellingen kan elke school zelf een lessenspakket samenstellen. Dit betekent dat de school de leerplandoelstellingen kan clusteren in grote coherente delen. Hiermee wordt het stimuleren van het beleidsvoerend vermogen beoogd. Tevens kan dit concept leiden tot het uitschakelen van overlappings van leerdoelen.

Voor het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en Provinciaal Onderwijs Vlaanderen is het belangrijk dat elke school bij de realisatie van de doelstellingen verantwoorde keuzes kan maken in functie van de regio waar ze gevestigd is en in functie van de leerlingengroep.

Het wekelijks lessenrooster

Tegenover elk structuuronderdeel staat per school een wekelijks lessenrooster.

Het wekelijks lessenrooster omvat de vakken van de basisvorming en het specifiek gedeelte, en eventueel een complementair gedeelte (complementair aanbod dat de school of zelfs de leerling kiest).

Dit leerplan omvat het specifiek gedeelte van de studierichting 'Dierenzorg' in de 3de graad BSO. Er wordt geen lessenrooster opgenomen aangezien de overheid de scholen de ruimte geeft om zelf te bepalen hoeveel uren zij nodig hebben om de leerplandoelstellingen te realiseren. De scholen dienen wel rekening te houden met het feit dat minimum 28 lessen door goedgekeurde leerplannen moeten ingevuld worden.

Voor de omvang van het specifiek gedeelte moet de school in eerste instantie een voorafname doen voor de realisatie van de vakken van de basisvorming. Het resterend gedeelte kan dan volledig besteed worden aan het specifiek gedeelte. Het is de verantwoordelijkheid van de school om zelf een lessentabel op te stellen en deze ter beschikking te houden van de overheid.

De leerplandoelstellingen uitgewerkt op basis van de kerncompetenties

Per kerncompetentie worden leerplandoelstellingen geformuleerd. Deze doelstellingen geven informatie over kennis, vaardigheden en attitudes waarover een leerling dient te beschikken om die bepaalde kerncompetentie te verwerven.

De doelstellingen zijn zo operationeel mogelijk geformuleerd en dienen als basis bij de evaluatie van de leerlingen.

Wenst de school/een leerkracht zicht te krijgen op de verworven competenties van de leerling dan dient zij/hij rekening te houden met de evaluatie van de verschillende doelstellingen die aan één competentie verbonden zijn.

Realisatie van de leerplandoelstellingen

Jaarplan

Het leerplan bevat de leerplandoelstellingen per graad. Dit betekent dat de vakwerkgroepen heel duidelijke afspraken moeten maken over de doelstellingen die dienen gerealiseerd te worden in het eerste jaar van de graad en in het tweede jaar van de graad. Deze doelstellingen worden dan opgenomen in een jaarplan.

Leerinhouden

Het uitwerken van leerinhouden zal het voorwerp uitmaken van vakgroepwerking. Hierbij vertrekt de vakwerkgroep vanuit de doelstellingen die uitgeschreven werden in het leerplan. Er wordt op gelet dat er ruimte is voor 'eigen inbreng' van de leraar. De leerinhouden zullen verdeeld worden onder de leerkrachten in functie van de bekwaamheidsbewijzen, de specialisatie, de vooropgestelde onderwerpen en uitwerking. Die verdeling zal per schooljaar en per leraar opgenomen worden in het jaarplan en ter beschikking worden gesteld van de inspectie. Elke individuele leraar zal dan op basis van het jaarplan en in overleg met de vakwerkgroep een jaarvorderingsplan maken.

Zelfcontrole

Het jaarvorderingsplan helpt de leraar bij zelfcontrole en reflectie op de realisatie van het leerplan. Dit gebeurt in verticale en horizontale afstemming met vakcollega's. Een leraar kan steeds nagaan welke doelstellingen reeds gerealiseerd werden en welke niet en welke de reden hiervoor is. Op het ogenblik dat de reden hiervoor duidelijk is, kan de leraar en/of de vakwerkgroep bijsturen.

---

2 LESSENTABEL

Zoals gesteld bij de situering van het leerplan is het de verantwoordelijkheid van de school om zelf een lessentabel op te stellen en deze ter beschikking te houden van de overheid.

Volgende vakken kunnen opgenomen worden in het specifiek gedeelte:

- TV /Landbouw /Tuinbouw /
- PV /Praktijk landbouw /Praktijk tuinbouw /
- PV/TV Stage /Landbouw /Tuinbouw /

---

3 KERNCOMPETENTIES

In overleg tussen GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en Provinciaal Onderwijs Vlaanderen is een set kerncompetenties vastgelegd voor de studierichting Dierenzorg in de 3de graad van het beroepssecundair onderwijs.

Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in algemene en specifieke kerncompetenties. Elke kerncompetentie wordt verder gespecificeerd in verschillende leerplandoelstellingen.

ALGEMEEN

1. Veilig, hygiënisch en milieubewust werken conform de nota welzijn op het werk.¹
2. Markteconomisch en ethisch denken en handelen rekening houdend met de vigerende regelgeving.
3. Voeling hebben met de dierverzorgende en aanverwante sectoren.
4. Verantwoordelijk handelen binnen een professionele omgeving.
5. Respectvol omgaan met plant, dier en milieu.

SPECIFIEK

6. Dieren herkennen en benoemen.
7. Dieren vermeerderen.
8. Bepalen, toedienen en bewaren van diervoeding.
9. Verzorgen en huisvesten van dieren in functie van dierengezondheid en –welzijn.
10. Dieren en/of hun producten vermarkten.
11. Gebruiken en onderhouden van materialen, machines en infrastructuur in de dierenzorgsector.

---

¹ Nota welzijn op het werk, SERV, oktober 2004

4 LEERPLANDOELSTELLINGEN

4.1 VEILIG, HYGIËNISCH EN MILIEUBEWUST WERKEN CONFORM DE NOTA WELZIJN OP HET WERK

LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen problemen melden aan de verantwoordelijke.	<ul style="list-style-type: none"> - procedures kennen en toepassen m.b.t. het melden van incidenten, ongevallen of gevaarlijke situaties - mogelijke bronnen van gevaar opnoemen en herkennen - de preventiebeginselen opnoemen - gevaarlijke situaties op een juiste manier inschatten en hiernaar handelen
2. De leerlingen kunnen taken uitvoeren rekening houdend met de verplichtingen inzake veiligheid en gezondheid.	<ul style="list-style-type: none"> - instructies correct opvolgen - verantwoordelijk handelen - veiligheidsbewust werken
3. De leerlingen kunnen adequaat optreden in gevaarlijke situaties.	<ul style="list-style-type: none"> - adequaat reageren in noodsituaties - het nood- en evacuatieplan kennen - de vuurdriehoek kennen (zuurstof, energie en brandbare stof) - de soorten branden herkennen - blusmiddelen op de juiste wijze hanteren - EHBO kennen en kunnen toepassen
4. De leerlingen werken ergonomisch.	<ul style="list-style-type: none"> - de risico's kennen van overbelasting of verkeerde belasting van het lichaam - juiste hef- en tilbewegingen toepassen - hulpmiddelen bij heffen en tillen correct hanteren
5. De leerlingen gebruiken de arbeidsmiddelen volgens de voorgeschreven richtlijnen.	<ul style="list-style-type: none"> - de veiligheidsvoorschriften nauwkeurig toepassen - de werking van machines en/of gereedschappen kennen - risico's en beheersmaatregelen van machines en gereedschappen kennen en hiernaar handelen - gebruikt gereedschap veilig opbergen

6. De leerlingen gebruiken producten met gevaarlijke eigenschappen op de juiste manier.	<ul style="list-style-type: none"> - producten met gevaarlijke eigenschappen kennen - hygiënebewust werken - gevaaraanduidingen en gevaarsymbolen op etiketten van gevaarlijke producten lezen en interpreteren - de regels in verband met opslag van producten met gevaarlijke eigenschappen kennen
7. De leerlingen gebruiken persoonlijke beschermingsmiddelen op de juiste manier.	<ul style="list-style-type: none"> - persoonlijke beschermingsmiddelen dragen wanneer het moet - persoonlijke beschermingsmiddelen regelmatig onderhouden en controleren - persoonlijke beschermingsmiddelen na gebruik correct opbergen
8. De leerlingen werken milieubewust.	<ul style="list-style-type: none"> - economisch en duurzaam werken - afval en restproducten sorteren

4.2 MARKTECONOMISCH EN ETHISCH DENKEN EN HANDELEN REKENING HOUDEND MET DE VIGERENDE REGELGEVING

LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen de invloed van vraag en aanbod op de prijsvorming verklaren.	<ul style="list-style-type: none"> - prijsvorming op tuin, gewas, producten, ... - kunnen tijdsgebruik en resultaat naast elkaar plaatsen
2. De leerlingen kunnen verschillende handelskanalen opnoemen.	<ul style="list-style-type: none"> - veiling, groothandel, thuisverkoop - privé en openbaar groen - zowel aandacht voor aankoop- en verkoopkanalen
3. De leerlingen kunnen de belangrijkste trends i.v.m. markteconomische aspecten binnen de sector verwoorden.	<ul style="list-style-type: none"> - bv. aandacht voor duurzaamheid - blijven leren (LLL) - vakorganisaties - studiereizen... -
4. De leerlingen kunnen de sociale en ethische aspecten die van belang zijn binnen de sector toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - de basis van voedselveiligheid toelichten - arbeidsreglementering en –voorwaarden in functie van bv. het voorkomen van uitbuiting - de voor- en nadelen van ggo's tegenover elkaar zetten
5. De leerlingen kunnen een eenvoudig teelt- en of werkplan opstellen.	<ul style="list-style-type: none"> - toepassing bv. binnen de GIP - teeltplan van vermeerdering tot afzet
6. De leerlingen kunnen teelttechnische gegevens registreren in functie van boekhouding, aangiften en registraties.	<ul style="list-style-type: none"> - registratie bv. in functie van gewasbescherming - MAP

4.3 VOELING HEBBEN MET DE DIERVERZORGENDE EN AANVERWANTE SECTOREN

LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen de dieren- en aanverwante sectoren in een ruimer perspectief plaatsen.	<ul style="list-style-type: none"> - Vlaamse tuinbouw geografisch kaderen - de verwantschap tussen de verschillende deelsectoren aangeven - overheidsinstellingen...
2. De leerlingen kunnen relevante vakmedia raadplegen.	<ul style="list-style-type: none"> - gebruiken van vakliteratuur, websites, info vanuit vakbeurzen en belangenorganisaties, ... - bezoeken vakbeurzen en bedrijven - informatie over de belangrijkste sectorale organen opzoeken
3. De leerlingen kunnen verschillende mogelijkheden op het vlak van tewerkstelling binnen de sector en hun leerloopbaan toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - kunnen gericht informatie i.v.m. tewerkstellingsmogelijkheden en vervolgopleidingen verzamelen en verwerken - weten waar ze terecht kunnen voor vervolgopleidingen en bijscholingsmogelijkheden
4. De leerlingen kunnen waar mogelijk technieken aanwenden op een schaalgrootte die door de school niet kan gerealiseerd worden of die in de school niet operationeel zijn.	
5. De leerlingen verwerven inzicht in de realiteit van het bedrijfsleven.	

4.4 VERANTWOORDELIJK HANDELEN BINNEN EEN PROFESSIONELE OMGEVING

LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen streven de vereiste beroepshoudingen na.	<ul style="list-style-type: none"> - in groep kunnen samenwerken - taken nauwgezet uitvoeren - stipt en ordelijk zijn - opdrachten met zin voor verantwoordelijkheid uitvoeren - initiatief nemen - flexibel zijn - kritisch zijn, aan zelfevaluatie doen - op een correcte wijze omgaan met klanten - imagobewust werken
2. De leerlingen kunnen de verworven competenties binnen een professionele werkomgeving toepassen.	<ul style="list-style-type: none"> - interactie school – stage – werkplekleren in functie van de leerplandoelstellingen - projecten - GIP - bedrijfsbezoeken
3. De leerlingen kunnen de juiste maatregelen nemen om zich te beschermen bij het verzorgen van dieren.	<ul style="list-style-type: none"> - EHBO voor verzorger - veiligheidsmaatregelen - preventiemiddelen
4. De leerlingen kunnen signalen van mens en dier binnen een professionele omgeving herkennen en hierop adequaat reageren.	

4.5 RESPECTVOL OMGAAN MET PLANT, DIER EN MILIEU	
LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen respectvol omgaan met planten.	<ul style="list-style-type: none"> - ethisch verantwoorde voedselproductie - doelmatig gebruik van planten - respect voor beplantingen - beperken verspilling van plantaardig teeltmateriaal - zorgen voor de meest aangewezen teeltomstandigheden
2. De leerlingen kunnen respectvol omgaan met dieren.	<ul style="list-style-type: none"> - aandacht voor wildbeheer - aandacht voor fauna - geïntegreerde bestrijding - natuurlijke begrazing
3. De leerlingen kunnen respectvol omgaan met het milieu.	<ul style="list-style-type: none"> - afval voorkomen - afval op de juiste wijze conform regelgeving stockeren - bedrijfsafval op de meest ecologische manier verwerken - hakselen, composteren - containerpark - bedrijfsafvalregistratie - energie zuinig handelen (oa transport, verwarming,...) - natuurlijke kringlopen - meest aangewezen grondstoffen gebruiken - drainwateropvang en beperkt watergebruik - hebben oog voor de nieuwste ontwikkelingen op het vlak van water-, energie- en grondstoffengebruik - milieuvriendelijke motoren en brandstoffen

4.6 DIEREN HERKENNEN EN BENOEMEN	
LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen de belangrijkste diersoorten en rassen die als huisdier gehouden worden, herkennen en indelen.	- courante soorten en rassen
2. De leerlingen kunnen een ethogram van een typedier opstellen en interpreteren.	
3. De leerlingen kunnen aan de hand van de gedragsontwikkeling van een typedier, het verschil tussen normaal en afwijkend gedrag herkennen.	- betekenis - levenswijze als onderdeel van gedrag
4. De leerlingen kunnen waar mogelijk oorzaken van afwijkend gedrag vaststellen en mogelijke oplossingen voorstellen.	- oorzaken
5. De leerlingen kunnen het gedrag dat een typedier vertoont observeren, interpreteren en hierop anticiperen.	- wat is gedrag

4.7 DIEREN VERMEERDEREN	
LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen de belangrijkste keuringscriteria van een typedier beschrijven.	
2. De leerlingen kunnende werking en de functie van de delen van het voortplantingsstelsel verwoorden en vergelijken.	
3. De leerlingen kunnen verschillen in primaire en secundaire geslachtskenmerken beschrijven bij enkele diersoorten.	
4. De leerlingen kunnen verwoorden hoe de beïnvloeding van de bronst kan gebeuren.	
5. De leerlingen kunnen bronstcontrole uitvoeren en de bijhorende gedragingen benoemen.	<ul style="list-style-type: none"> - bronstkenmerken - bronstcontrole (incl. winterrust)
6. De leerlingen kunnen balts vaststellen.	
7. De leerlingen kunnen verschillende technieken van geboorteregeling/geboortebeperving beschrijven.	<ul style="list-style-type: none"> - via chemische of operatieve weg <li style="padding-left: 20px;">sterilisatie
8. De leerlingen kunnen de verschillende fasen van de geslachtscyclus van een typedier toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> - kenmerken fokrijpheid per diersoort
9. De leerlingen kunnen natuurlijke en kunstmatige bevruchting bij enkele diersoorten aangeven.	<ul style="list-style-type: none"> - inseminatiemoment bepalen of inschatten op welk ogenblik zij hiervoor hulp moeten inschakelen - dekking

10. De leerlingen kunnen beschrijven/verwoorden wat er bij een drachtigheidscontrole gebeurt.	<ul style="list-style-type: none"> - professionele drachtigheidscontrole - andere
11. De leerlingen kunnen de dracht en het broedproces van conceptie tot geboorte opvolgen en beoordelen.	
12. De leerlingen kunnen aangeven welke initiatieven er moeten genomen worden tijdens en na de geboorte van enkele diersoorten.	<ul style="list-style-type: none"> - gepaste zorgen na geboorte toedienen - gepaste zorgen bij de opkweek toedienen
13. De leerlingen kunnen de wettelijke bepalingen opnoemen die verbonden zijn aan de identificatie en registratie rond de geboorte van behandelde diersoorten.	
14. De leerlingen kunnen de procedures van dek- en geboorteaangifte verwoorden.	<ul style="list-style-type: none"> - dek- en geboorteaangifte - procedure van inschrijving in stamboom en vereniging weergeven

4.8 BEPALEN, TOEDIENEN EN BEWAREN VAN DIERENVOEDING	
LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen een diersoort indelen volgens voedingswijze.	- houden, schermen
2. De leerlingen kunnen de werking en de functie van de delen van het spijsverteringsstelsel verwoorden en vergelijken.	- verschillende organen, inclusief werking en functie
3. De leerlingen kunnen de voedingsbehoefte van de gekozen diersoort in functie van doel en leeftijd bepalen.	- voederproducten (droogvoer, natvoer, voedseldieren, diepvriesvoer e.a.- samenstelling van diverse voedersoorten aan de hand van de verpakking beoordelen op hun voedingswaarde - rekening houden met voedseldieren - aanvullingen en additieven per diersoorten - diëten: doel, soorten, dieetvoeding samenstellen
4. De leerlingen kunnen dieren voederen in functie van doel en leeftijd.	
5. De leerlingen kunnen de belangrijkste voedingsstoffen noemen en beschrijven die nodig zijn voor een evenwichtige voeding.	
6. De leerlingen kunnen de functie van de belangrijkste voedingsstoffen verwoorden.	
7. De leerlingen kunnen dierenvoeders correct bewaren en op hun waarneembare kwaliteit beoordelen.	

4.9 VERZORGEN EN HUISVESTEN VAN DIEREN IN FUNCTIE VAN DIERENGEZONDHEID EN – WELZIJN

LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen verwoorden hoe gezonde dieren moeten verzorgd worden en dit toepassen.	
2. De leerlingen kunnen de verzorgingsmaterialen herkennen, correct gebruiken en onderhouden.	
3. De leerlingen kunnen omschrijven wat de belangrijkste oorzaken van dierziekten zijn.	- typische ziekten en gebreken
4. De leerlingen kunnen maatregelen die men moet nemen om dierziekten te voorkomen benoemen en waar mogelijk correct uitvoeren.	
5. De leerlingen kunnen een (basis)gezondheidscontrole op een dier uitvoeren en hierbij de gezondheidstoestand van het dier beoordelen.	- typische ziekten en gebreken bij dieren
6. De leerlingen kunnen enkele vaak voorkomende aandoeningen herkennen en de situatie correct inschatten.	- braken, diarree
7. De leerlingen kunnen (basis)verzorgingstechnieken voor zieke dieren toepassen.	
8. De leerlingen kunnen op voorschrift van een dierenarts aan de hand van de verpakking en/of de bijsluiters de medicatie correct toedienen.	

---

9. De leerlingen kunnen EHBO-technieken bij de gekozen diersoorten aangeven en indien nodig toepassen.	
10. De leerlingen kunnen de verschillende huisvestings- en inrichtingsmogelijkheden voor enkele diersoorten opsommen en de voor- en nadelen ervan verwoorden.	- eisen gesteld aan huisvesting
11. De leerlingen kunnen op een correcte wijze omgaan met gezondheids- en medicatieregisters.	

4.10 DIEREN EN/OF HUN PRODUCTEN VERMARKTEN

LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen trainingstechnieken bij de gekozen diersoorten omschrijven en indien mogelijk toepassen om het dier succesvoller te kunnen vermarkten.	<ul style="list-style-type: none"> - het gedrag dat een typedier vertoont observeren, interpreteren en hierop anticiperen - de waarde van een dier verandert door trainingstechnieken - handtam maken van duiven
2. De leerlingen kunnen factoren van belang bij de aan- en verkoop van dieren omschrijven.	<ul style="list-style-type: none"> - inenting - presentatie stamboom - conditie
3. De leerlingen kunnen omschrijven hoe en waarom een dier op een bepaald manier wordt getransporteerd en zij voeren dit uit waar mogelijk.	
4. De leerlingen kunnen belangrijke keuringscriteria van een typedier beschrijven.	
5. De leerlingen kunnen producten door dieren geproduceerd opnoemen.	
6. De leerlingen kunnen het economisch belang van bepaalde producten verwoorden.	

4.11 GEBRUIKEN EN ONDERHOUDEN VAN MATERIALEN, MACHINES EN INFRASTRUCTUUR IN DE DIERENZORG

LEERPLANDOELSTELLINGEN	WENKEN
1. De leerlingen kunnen omschrijven hoe en waarom een dier op een bepaalde manier wordt geacclimatiseerd en zij voeren dit uit waar mogelijk.	<ul style="list-style-type: none"> - oppervlaktebepaling - schets maken op schaal
2. De leerlingen kunnen de verzorgingsmaterialen herkennen, correct gebruiken en onderhouden.	<ul style="list-style-type: none"> - trimtafel
3. De leerlingen kunnen aan de hand van de verpakking en/of bijsluiter de meest courante dierenverzorgingsproducten correct gebruiken.	
4. De leerlingen kunnen omschrijven hoe en waarom een dier op een bepaalde manier wordt getransporteerd en zij voeren dit uit waar mogelijk.	<ul style="list-style-type: none"> - grondbewerkingen (verbetering, bemesting, drainage, ...)
5. De leerlingen kunnen eenvoudige herstel- en constructiewerkzaamheden uitvoeren en/of aanpassen aan de noden van het dier. Hiervoor kiezen zij de juiste materialen en gereedschappen.	<ul style="list-style-type: none"> - systemen van nutsvoorzieningen <ul style="list-style-type: none"> ◆ verwarming ◆ verluchting ◆ verlichting ◆ watervoorziening ◆ afvoer - eenvoudige handelingen i.v.m. elektriciteit <ul style="list-style-type: none"> ◆ kabel inkorten ◆ lampen installeren bij aquaria ◆ ... - eenvoudige dierenverblijven bouwen - eenvoudige aquaria en terraria bouwen - eenvoudige constructies van wanden en kunstrotsen voor aquaria en terraria maken - eenvoudige vijvers aanleggen

---

5 MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

Algemene infrastructuur

- ruim klaslokaal met stoelen en tafels, kasten
- een informaticalookaal met computer(s) met internetaansluiting
- indien mogelijk, gezien de infrastructuur van de school, een ruime schoolbibliotheek zodat er ter plekke informatiebronnen kunnen worden geraadpleegd
- buitenvoorziening: minimale groenvoorziening in de school of omgeving *
- de uitrusting en inrichting van de lokalen, met inbegrip van de werkplaatsen en de vaklokalen dienen te voldoen aan de technische voorschriften inzake arbeidsveiligheid van de codex over het welzijn op het werk, van het ARAB, AREI en Vlarem

Algemene benodigdheden

- multimedia-apparatuur en -benodigdheden
- didactisch materiaal, tijdschriften en vakliteratuur

Specifiek materiaal

Diervoedsel:

- Belangrijkste voersoorten en doseermateriaal (balansen, maatbekers, scheppen)

Dierenverzorging:

- scheerapparaten, apparaten en producten voor vachtverzorging, huidverzorging, haarverzorging, vederbekleding, nagel-, klauw en hoefverzorging, overige lichaamsverzorging
- bevallingsemmer: een afgesloten emmer met daarin glijmiddel, ontsmettingsmiddel, handdoek, touwtjes, zeep, ...
- apparaten/toestellen voor het bereiden van voeders
- microscoop in de praktijklokalen
- meetapparatuur voor RV, Temp, waterwaarden, ...
- verzorgingproducten voor huidziektes en oppervlakkige verwondingen
- EHBO: bvb ontwormen, behandeling parasieten, injectiespuit, ...
- koelkast met diepvriesvak, koele opslagruimte voor voeders

Modellen:

- modellen en/of tekeningen van de verschillende stelsels van de behandelde diersoorten: bewegingsstelsel, de bloedsomloop, ademhalingsstelsel, spijsverteringsstelsel, uitscheidingsstelsel en voortplantingsstelsel
- modellen en/of tekeningen van recente stalinrichting en weideafspanning

Onderhoudsmateriaal:

- voor kleine herstellingen
- schoonhouden
- reinigen
- ontsmettingsmiddelen
- schoonmaakproducten
- materiaal voor het bouwen van dierenverblijven

Dieren:

- in functie van de mogelijkheden van de school, dienen verschillende diersoorten aanwezig te zijn

Specifieke infrastructuur**Bergruimten:**

- individuele bergruimte voor het verzorgingsmateriaal

Huisvesting:

- volières, aquaria, terraria, zoogdierverblijven. (aangepast aan de noden van de dieren, binnen de verschillende levensstadia)
- in de kooien bevinden zich de nodige voeder- en drinkbakken en het nodige strooisel
- transportmiddelen voor de verschillende diergroepen, waar nodig (transportkooien tot paardenremork)

Mestopslag en verwerking:

- materiaal voor afvoer, opslag en verwerking van de mest, kadavers